L3 problem2 var20.wxmx 1 / 12

[3] KRAŠTINIO UŽDAVINIO ŠILUMOS LAIDUMO LYGČIAI SPRENDIMAS FURJĖ, ARBA KINTAMŲJŲ ATSKYRIMO, METODU (20 VARIANTAS).

load(draw);

/usr/share/maxima/5.44.0/share/draw/draw.lisp

1 Uždavinio formulavimas

2 Tikrinės reikšmės ir tikrinės funkcijos

Tikrinių reikšmių uždavinio $v''(x) + \lambda v(x) = 0$, v(0)=0, v(L)=0 tikrinės funkcijos(tf) ir tikrinės reikšmės(tr) yra:

define(tf(k),sqrt(2/L)·sin(%pi·k·x/L));

$$tf(k) := sin(\frac{\pi k x}{2})$$

Dėstytojas tf(k) pažymėjo v k

v_k:rhs(%);

$$\sin(\frac{\pi k x}{2})$$

define(tr(k),((%pi·k)/L)^2);

$$tr(k) := \frac{\pi^2 k^2}{4}$$

Dėstytojas tr(k) pažymėjo λ k

L3_problem2_var20.wxmx 2 / 12

 $\lambda_k: rhs(\%);$

$$\frac{\pi^2 k^2}{4}$$

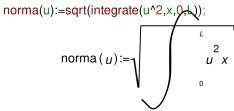
Šių formulių išvedimą kompiuteriu žr. A. Domarko lab. darbe (5-7 psl.)

Nuoroda:

https://klevas.mif.vu.lt/aleksas/MatematinisModeliavimas/3%20LaboratorinisDarbas/silumos-new.pdf

Detalus tikrinių funkcijų ir tikrinių reikšmių išvedimas pateiktas raštu.

Tikrinės funkcijos sudaro ortonormuotą sistemą Hilberto erdvėje L[2](0,L). Šioje erdvėje norma apibrėžiama lygybe:

Skaliarinė sandauga:

$$ss(u,v) := integrate(u \cdot v,x,0,L)$$

$$ss(u,v) := u vx$$

$$declare([k,m],integer)$$

$$norma(tf(k));$$

$$1$$

$$ss(tf(k),tf(m));$$

$$0$$

$$ss(tf(k),tf(k));$$

3 Suvedimas į uždavinį su nulinėmis kraštinėmis sąlygomis

Atliksime keitinį u(x,t)=w(x,t)+h(x,t), kad gautume uždavinį su nulinėmis kraštinėmis sąlygomis.

Čia h(x,t) yra tiesė pagal x, einanti per taškus (0,u1) ir (L,u2), nes h(0)=u1 ir h(L)=u2:

L3 problem2 var20.wxmx 3 / 12

h(0,t);

$$2t+2$$

h(L,t);

2

Suvedimui į uždavinį su homogeninėmis kraštinėmis sąlygomis atliksime keitinį

keit:u(x,t)=w(x,t)+h(x,t);

$$u(x,t)=w(x,t)-tx+2t+2$$

Apskaičiuojame naują lygties laisvąjį narį g (vietoje f):

subst(keit,eq);

$$\frac{d}{dt} (w(x,t)-t + 2t+2) = \frac{d^2}{dx^2} (w(x,t)-t + 2t+2) - 6$$

$$(w(x,t)-t x+2 t+2)+3$$

ev(%, nouns);

$$\frac{d}{dt} w(x,t) - x + 2 = \frac{d^2}{dx^2} w(x,t) - 6 (w(x,t) - t + 2 + 2) + 3$$

expand(rhs(%)-lhs(%));

$$\frac{d^{2}}{dx^{2}} w(x,t) - \frac{d}{dt} w(x,t) - 6 w(x,t) + 6 t x + x - 12 t - 11$$

g:subst(w(x,t)=0,%);

Apskaičiuojame naują pradinę funkcija (vietoje u0), kurią žymėsime w0:

subst([t=0,ic],keit);

$$x^{2}-2 x+2=w(x,0)+2$$

solve(%,w(x,0))[1];

$$W(x,0)=x^2-2x$$

w0:rhs(%);

$$x^2 - 2 x$$

Gavome uždavinį su nulinėmis kraštinėmis sąlygomis funkcijai w(x,t):

L3 problem2 var20.wxmx 4 / 12

eqn:diff(w(x,t),t)=a^2-diff(w(x,t),x,2)-alpha-w(x,t)+g;
icn:w(x,0)=w0; /* "ic new" */
bc1n:w(0,t)=0; /* "bc1 new" */
bc2n:w(L,t)=0; /* "bc2 new" */

$$\frac{d}{dt} w(x,t) = \frac{d^2}{dx^2} w(x,t) - 6 w(x,t) + 6 t x + x - 12 t - 11$$

$$w(x,0) = x^2 - 2 x$$

$$w(0,t) = 0$$

$$w(2,t) = 0$$

4 Sprendinio radimas

Uždavinio su nulinėmis kraštinėmis sąlygomis sprendinys randamas pavidalu

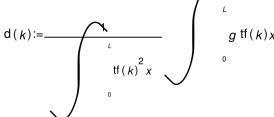
 $w(x,t)=sum(T[k](t)\cdot tf(k),k,1,inf);$

$$W(x,t) = \sum_{k=1}^{\infty} (tf(k) T_k(t))$$

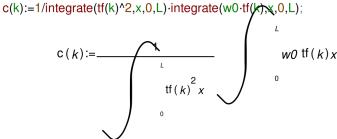
Koeficientai T[k](t) yra uždavinių $y'(t) + a^2 \cdot tr(k) \cdot y(t) + alpha \cdot y(t) = d(k)$, y(0) = c(k), k = 1, 2, ... sprendiniai. Čia $d(k) = integrate(g \cdot tf(k), x, 0, L)$, $c(k) = integrate(w0 \cdot tf(k), x, 0, L)$, $g = d(1) \cdot tf(1) + d(2) \cdot tf(2) + ...$ (1) $w0 = c(1) \cdot tf(1) + c(2) \cdot tf(2) + ...$ (2)

skaičiuojame d(k). Pirmas daugiklis visada bus = 1.

 $d(k) := 1/integrate(tf(k)^2, x, 0, L) \cdot integrate(g \cdot tf(k), x, Q, L);$

skaičiuojame c(k). Pirmas daugiklis visada bus = 1.

Įrodymui pakanka lygybes (1) ir (2) skaliariškai padauginti iš tf(k) ir atsižvelgti, kad tikrinių funkcijų sistema yra ortogonali.

L3_problem2_var20.wxmx 5 / 12

ratsimp(c(k));

$$\frac{16 (-1)^{k} - 16}{\pi^{3} k^{3}}$$

makelist(c(k),k,1,10);

$$\left[-\frac{32}{\pi^3}, 0, -\frac{32}{27\pi^3}, 0, -\frac{32}{125\pi^3}, 0, -\frac{32}{343\pi^3}, 0, -\frac{32}{729\pi^3}, 0 \right]$$

ratsimp(d(k));

$$-\frac{24\ t-18\ (-1)^{k}+22}{\pi\ k}$$

makelist(d(k),k,1,10);

$$\begin{bmatrix} -\frac{24\ t+22}{\pi} & -\frac{18}{\pi}, \frac{9}{\pi} & -\frac{12\ t+11}{\pi}, -\frac{24\ t+22}{3\pi} & -\frac{6}{\pi}, \frac{9}{2\pi} & -\frac{12\ t+11}{2\pi} \\ , -\frac{24\ t+22}{5\pi} & -\frac{18}{5\pi}, \frac{3}{\pi} & -\frac{12\ t+11}{3\pi}, -\frac{24\ t+22}{7\pi} & -\frac{18}{7\pi}, \frac{9}{4\pi} & -\frac{12\ t+11}{4\pi}, -\frac{24\ t+22}{9\pi} & -\frac{2}{\pi}, \frac{9}{5\pi} & -\frac{12\ t+11}{5\pi} \end{bmatrix}$$

Duotojo uždavinio sprendinys randamas pavidalu (žr. [1], p. 196)

 $u(x,t)=sum(T[k](t)\cdot tf(k),k,1,inf)+h(x,t);$

$$u(x,t) = -t x + \left[\sum_{k=1}^{\infty} (tf(k) T_k(t)) \right] + 2 t + 2$$

Koeficientai T[k](t) yra uždavinių $diff(y,t)' + a^2tr(k)'y + alpha'y = d(k), y(0) = c(k), k = 1, 2, ...$ sprendiniai.

Skaičiuojame w(x,t). Vietoj begalinės sumos imame sumą iki 5. Tai mums duoda pakankamą tikslumą.

```
S:0$ for k thru 5 do ( ode2('diff(y,t)+a^2-tr(k)-y + alpha-y=d(k),y,t), ic1(%%, t=0, y=c(k)), ratsimp(%%), S:S+rhs(%%)-tf(k) )$
```

S: expand(S);

$$\frac{80000 \pi^{4} \text{ %e}}{78125 \pi^{7} + 150000 \pi^{5} + 72000 \pi^{3}} + \frac{25 \pi^{2} r}{4} - 6 t \sin(\frac{5 \pi x}{2})$$

$$\frac{-25 \pi^{2} r}{4} - 6 t \sin(\frac{5 \pi x}{2})$$

$$-28125 \pi^{7} + 150000 \pi^{5} + 72000 \pi^{3}$$

$$-78125 \pi^{7} + 150000 \pi^{5} + 72000 \pi^{3}$$

$$-7812$$

L3_problem2_var20.wxmx 7 / 12

Užrašome galutinį sprendinį u(x,t)

spr:u(x,t)=S+h(x,t);

$$\begin{array}{c} 80000 \ n^{4} \ \%e \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{25 \ n^{2} \ l}{4} - 6 \ l \\ \sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right) \\ \end{array} \\ u \left(x, t \right) = \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ -\frac{25 \ n^{2} \ l}{4} - 6 \ l \\ \sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right) \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{18432 \ \%e}{4} - \frac{25 \ n^{2} \ l}{4} - 6 \ l \\ \sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right) \\ \end{array} \\ -\frac{18432 \ \%e}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{25 \ n^{2} \ l}{4} - 6 \ l \\ \sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right) \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{86400 \ n^{2} \ sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right)}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \begin{array}{c} -\frac{86400 \ n^{2} \ sin \left(\frac{5 \ n \ x}{2} \right)}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ \end{array} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 150000 \ n^{5} + 72000 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}} \\ -\frac{78125 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}} \\ -\frac{243 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}}{243 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}} \\ -\frac{243 \ n^{7} + 1296 \ n^{5} + 1728 \ n^{3}}{78125 \ n^{7} + 1296 \ n^{$$

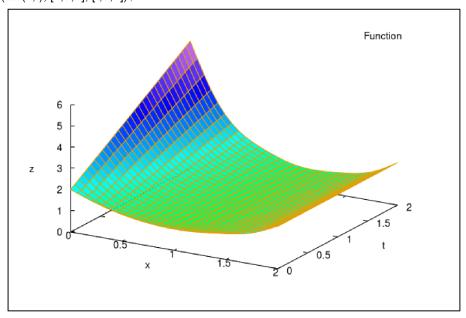
L3_problem2_var20.wxmx 9 / 12

5 Grafinis sprendinio vaizdavimas

define(ats(x,t),rhs(spr))\$

Trimatis brėžinys:

wxplot3d(ats(x,t), [x,0,L], [t,0,2])\$

Iš grafiko matosi, kad esant pradinei sąlygai ("ic") t = 0, kai x kinta nuo 0 iki 2, z-x plokštumoje matome atvaizduotą parabolę $z = u(x,0)=x^2-2\cdot x+2$, ir matome, kad teisinga, kad kai x = 0, u(0,0) = 2, o kai x = 2, u(2,0) = 2 taip pat.

Taip pat matome, kad esant pradinėms kraštinėms sąlygoms:

$$x = 0$$
, $u(0,t) = 2 \cdot t + 2$ ("bc1")
 $x = 2$, $u(2,t) = 2$ ("bc2")

grafike tai irgi atsispindi: kai x = 0, plokštumoje z-t matome tiesę $z = 2 \cdot t + 2$, o kai x = 2, plokštumoje z-t matome tiesę z = 2.

Apskaičiuojame sprendinio ir h(x,t) reikšmes taške x=0.5, t=2:

ev(spr,[x=0.5,t=2]),numer;

u(0.5,2)=2.056289467961704

ev(h(x,t),[x=0.5,t=2]);

5.0

subst(t=0,spr),ratsimp;

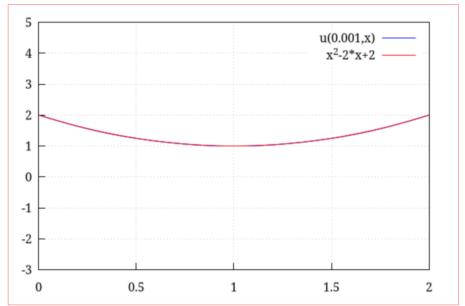
$$u(x,0) = -\frac{864 \sin(\frac{5 \pi x}{2}) + 4000 \sin(\frac{3 \pi x}{2}) + 108000 \sin(\frac{\pi x}{2}) - 6750 \pi^{3}}{3375 \pi^{3}}$$

fpprintprec:4\$

L3 problem2 var20.wxmx 10 / 12

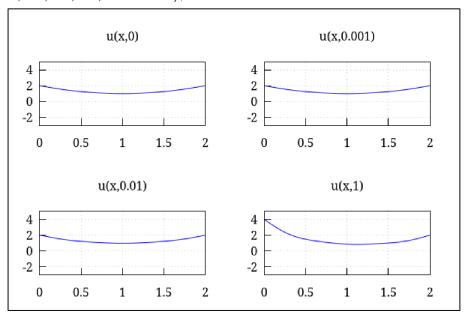
Pasirenkame animacijos parametro t reikšmių sąrašą. Arčiau nulio reikšmes imame tankiau.

```
 \begin{split} &t\_list: append(makelist(t \cdot 0.0001, t, 0, 100, 10), makelist(t \cdot 0.1, t, 1, 20, 2)); \\ & \qquad [0, 0.001, 0.002, 0.003, 0.004, 0.005, 0.006, 0.007, 0.008, 0.009, 0.01, 0.1, 0.3, 0.5, 0.7, 0.9, 1.1, 1.3, 1.5, 1.7, 1.9] \\ & \qquad \text{with\_slider\_draw}(\\ &t,t\_list,\\ &yrange=[-3,5],\\ &key=string(u(t,x)),\\ &explicit(ats(x,t),x,0,L),\\ &key=string(u0),\\ &color=red,\\ &explicit(u0,x,0,L), grid=true); \end{split}
```


Animacijos mometus dar galima pavaizduoti taip:

wxdraw(sc1, sc2, sc3, sc4, columns = 2)\$

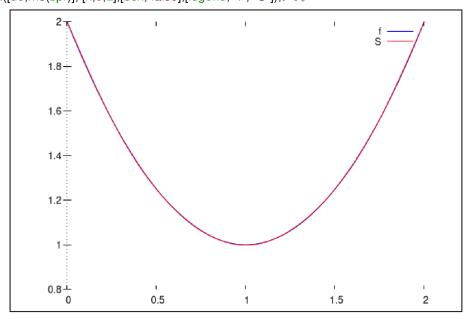
Patikrinimas

Patikriname pradinę sąlygą:

subst(t=0,spr),ratsimp;

$$u(x,0) = -\frac{864 \sin(\frac{5 \pi x}{2}) + 4000 \sin(\frac{3 \pi x}{2}) + 108000 \sin(\frac{\pi x}{2}) - 6750 \pi^{3}}{3375 \pi^{3}}$$

 $\label{eq:wxplot2d} wxplot2d([u0,rhs(spr)], [x,0,L],[box, false],[legend, "f", "S"]), t=0\$$

Matome, kad dalinė suma S, kai t=0, gerai aproksimuoja pradinę funkciją f.

Patikriname kraštines sąlygas:

```
ev(S,x=0);

ev(S,x=L);

0

0

subst(spr,eq)$

ev(%,nouns)$

expand(lhs(%)-rhs(%))$

ratsimp(%);

-((72\ t+120)\ \sin(\frac{5\ \pi\ x}{2})+(90\ t+15)\ \sin(2\ \pi\ x)+(120\ t+200)\ \sin(\frac{3\ \pi\ x}{2})+
(180\ t+30)\ \sin(\pi\ x)+(360\ t+600)\ \sin(\frac{\pi\ x}{2})+(90\ \pi\ t+15\ \pi)\ x-180\ \pi\ t-165\ \pi)/
(15\ \pi)
eq;

\frac{d}{d\ t}\ u(x,t)=\frac{d^2}{d\ x^2}\ u(x,t)-6\ u(x,t)+3
```